

Izlet Muzejskega društva Škofja Loka v Pivško kotlino

No, pa smo ga le dočakali, bi lahko rekli za izlet Muzejskega društva Škofja Loka v letu 2021. S pojavom epidemije novega koronavirusa in posledično z omejitvami druženja večjih skupin je žrtev pandemije zadnjih dveh let (2019–2020) postal tudi naš društveni izlet.

Zato smo bili še toliko bolj veseli, ko smo se zaradi izboljšanja zdravstvenih razmer in odprave nekaterih omejitvenih ukrepov v soboto, 18. 9. 202, lahko ponovno podali na tradicionalni izlet Muzejskega društva Škofja Loka. Zasedba je bila tokrat nekoliko manjša, kot smo je bili vajeni v prejšnjih letih, saj se je izleta udeležilo le 23 članov. Na pot, ki nas je tokrat vodila v Pivško kotlino, smo krenili ob 8. uri s parkirišča v nekdanji vojašnici. Z vremenom smo imeli srečo, ves dan je bilo sončno in prijetno jesensko toplo, kar je na izletih še kako pomembno, saj lepo vreme veliko prispeva k razpoloženju in dobremu počutju.

Kot je v navadi že vrsto let, je tudi tokrat za pripravo načrta in izvedbo izleta ter strokovno razlago posameznih delov poti poskrbel Jože Štukl, predsednica MD Škofja Loka Helena Janežič pa v imenu društva za izdatno zalogo sendvičev in osvežilnih pijač. Z malico in jutranjo kavo smo si postregli že kar na avtocestnem počivališču na Lomu pred Postojno, saj nas je kmalu za tem kot prva postaja čakal voden dvourni ogled **Parka vojaške zgodovine v Pivki**, ki se nahaja v kompleksu nekdanje italijanske in kasneje jugoslovanske vojašnice. Izvedeli smo, da je Park vojaške zgodovine Pivka pod dolgoletnim vodenjem mag. Janka Boštjančiča hitro razvijajoč se muzejski turistični center, namenjen izobraževanju, raziskovanju in enkratnim doživetjem. S pestrostjo eksponatov in bogastvom zbirk prinaša obiskovalcem vpogled tako v nacionalno kot svetovno vojaško zgodovino. Delovanje Parka je usmerjeno v razvoj novih vsebin in stalno dopolnjevanje zbirk z novimi atraktivnimi pridobitvami.

Park vojaške zgodovine je danes največji muzejski kompleks v Republiki Sloveniji in postaja tudi eden najbolj obiskanih slovenskih muzejev. S tem projektom jim je v Pivki uspela turistična znamenitost, ki je odpravila dolgoletni razvojni primanjkljaj v lokalni skupnosti, ki je bila zaradi prisotnosti vojske in različnih

vojaških aktivnosti na področju turizma popolnoma onemogočena. Pozitivni rezultat Parka vojaške zgodovine je tudi ta, da jim je v okviru projekta uspelo pred uničenjem rešiti izjemno veliko eksponatov vojaško tehnične dediščine iz različnih zgodovinskih obdobj. Zbirko sestavljajo predvsem zelo veliki eksponati, kot so različna vojaška vozila, zlasti tanki in druga oklepna vozila, topovi, letala, helikopterji, vojaška lokomotiva iz 2. svetovne vojne in diverzantska podmornica na električni pogon jugoslovanske izdelave P-913 Zeta, ki jo je Sloveniji darovala Republika Črna gora. Po predhodnem dogovoru je možen ogled njene notranjosti z vodičem in strokovno razlago, česar smo se poslužili tudi mi.

Ekipa Parka aktivno raziskuje in veliko objavlja, predvsem pa skrbi za predstavljanje nacionalne vojaško-zgodovinske dediščine s postavljanjem zanimivih muzejskih razstav, organiziranjem predavanj in pogovornih večerov. Nenazadnje je z razstavo *Pot v samostojnost*, ki predstavlja nosilno razstavo Parka vojaške zgodovine, Slovenija dobila stalno razstavo, posvečeno osamosvojitvenemu dogajanju in vojni za obrambo slovenske samostojnosti leta 1991.

Park upravlja tudi s kompleksom pohodnih poti in podzemno utrdbo na 718 m visoki vzpetini na Primožu nad Pivko. Utrdba iz obdobja Rapalske meje z več kot 500 m podzemnih rogov predstavlja pomembno turistično atrakcijo. Posebno zanimivost Parka predstavljajo tudi depoji Narodnega muzeja Slovenije, v katerih je shranjeno najrazličnejše nacionalno bogastvo. Tudi te smo si z zanimanjem ogledali. Kot se za sodobno muzejsko središče spodobi, sta v okviru Parka bogato založena muzejska trgovina in muzejska restavracija Kantina, kjer se lahko obiskovalci okrepčajo tudi z izbranimi jedmi z vojaškim pridihom.

Pot smo nadaljevali do bližnjega **Ekomuzeja Pivških presihajočih jezer**, ki predstavlja zgodbo o vodi na kraškem svetu Zgornje Pivke. Najprej smo si ogledali muzej, kjer smo izvedeli številne zanimivosti. Posebna geološka zgradba območja v povezavi z neenakomerno razporejenimi padavinami povzroča veliko

Udeleženci izleta v Parku vojaške zgodovine v Pivki. (foto: Jože Štukl)

nihanje gladine kraške podtalnice. Ob visokih vodah nastane v dolini kar sedemnajst presihajočih jezer. Predstavitve posameznih jezer v okviru muzejske zbirke vključujejo tudi življenje domačinov v pokrajini, kjer je enkrat preveč, drugič pa premalo vode. Makete najpomembnejših življenjskih okolij: mokrih in suhih travnikov, grmišč, gozdov in jam dopolnjujejo predstavitve izjemno pestrega rastlinskega in živalskega sveta v Pivški kotlini. Po ogledu muzeja smo se z vodnikom podali na pot do presihajočih jezer. Ker smo področje obiskali v sušnem obdobju, teh ni bilo, smo si pa vseeno ogledali nekatere njihove lokacije in se na lastne oči prepričali, da je tukajšnja pokrajina tudi v sušnem obdobju zanimiva, navdihujoča in vsekakor vredna ogleda.

Po končanem sprehodu po sledi pivških presihajočih jezer smo se odpravili na pozno kosilo v bližnje gostišče KA-RA, kjer so z izbranimi jedmi in žlahtno kapljico poskrbeli še za naše telesne potrebe. Na poti proti domu smo se ustavili še v vasi **Slavina pri Postojni**, kjer smo se pomudili v središču vaškega jedra s cerkvijo in spomenikom Josipa Gorupa, nekdanj najbogatejšega Slovenca. Josip Gorup je bil v omenjeni vasi rojen 6. 4. 1834. Osnovno šolo je obiskoval v Postojni, gimnazijo najprej v Gorici, nato v Ljubljani, kjer je leta 1854 maturiral. Že v času šolanja v Ljubljani ga je podpiral bogati stric Janez Nepomuk Kalister v upanju, da se bo pri njem kasneje tudi zaposlil.

Gorup se je tako leta 1862 preselil k stricu v Trst in začel z delom v njegovem podjetju. Po stričevi smrti (1864) sta z bratrancem postala njegova glavna dediča in nadaljevala z vodenjem podjetja Kalister & dediči. Po prekinitvi družabništva z bratrancem se je Gorup leta 1876 preselil na Reko in z delom podedovanega stričevega premoženja, ki je predstavljalo izhodišče za njegov izjemni gospodarski zagon v tem cvetočem pristaniškem mestu, uspešno nadgrajeval svoj veliki finančni imperij. Njegovi stiki s poslovneži in izobraženci so iz njega naredili pravega svetovljana in ga dvignili v sam vrh reškega bančništva, zavarovalništva,

Po poti Pivških presihajočih jezer. (foto: Jože Štukl)

gradbeništva ter pomorstva. Z velikimi gospodarskimi uspehi je postal najbogatejši Slovenec 19. stoletja, hkrati pa je tudi v mednarodnih krogih užival velik ugled. Zaradi njegovih izjemnih zaslug ga je cesar Franc Jožef 20. 6. 1903 povzdignil v plemiški stan, Gorup pa si je pri tem nadel naziv plemeniti Slavinski, kar je kazalo na njegovo narodno zavednost in navezanost na rodno vas. Poročen je bil dvakrat, prvič z Anno Perghöfer iz Celovca, ki jo je spoznal, ko je vodil gradnjo železniške proge Maribor–Celovec. Po njeni smrti se je poročil s Klavdijo Keesbacher iz Ljubljane. V obeh zakonih se mu je rodilo kar 14 otrok.

Čeprav sta bili glavni težišči Gorupovega delovanja Trst in Reka, je bil od svojih dijaških let zelo navezan tudi na Ljubljano. Pozneje so ga z njo povezovali finančni posli in stiki z ljubljanskima županoma Petrom Grassellijem in Ivanom Hribarjem. Kot mecen in dobrotnik je gmotno podpiral veliko ljudi in institucij, posebej vnet je bil za izobraževanje mladine. Podpiral je dijake in študente, še zlasti je bil naklonjen izobraževanju deklet. Zaradi njegove dobrodelnosti in mecenstva mu je častno meščanstvo podelilo več kot 50 mest na Kranjskem. Umrli je 25. 4. 1912 na Reki. Njegovega pogreba se je udeležila množica ljudi in veljakov iz vse Avstro-Ogrske. Njegova družinska grobnica na reškem pokopališču Kozala je danes zaščitena kot kulturna dediščina in predstavlja eno od turističnih znamenitosti mesta.

Po obisku Slavine nas je čakala samo še kratka vožnja proti Škofji Loki, kamor smo se zadovoljni in polni najrazličnejših vtisov s popotovanja vrnili okrog 21. ure.

LITERATURA:

BUČIĆ Vesna: *Vitez Josip Gorup pl. Slavinski*. [Rijeka] : Svet slovenske narodne manjšine Mesta Reke, 2010.

Spomenik Josipu Gorupu pl. Slavinskemu v Slavini pri Postojni. (foto: Jože Štukl)